

Sport jako nástroj budování image

Jiří Korda

Sekce – EKONOMIKA

Fakulta ekonomická, 2. ročník

Bakalářský studijní program – MEZINÁRODNÍ OBCHOD

Abstrakt: Tato práce se zabývá fenoménem sportswashingu, využíváním sportu k vylepšení mezinárodního obrazu států s problematickými lidskoprávními nebo politickými praktikami. Analyzuje historické i současné příklady sportswashingu, přičemž se zaměřuje především na státy jako Rusko, Čína nebo Saúdská Arábie. Práce rozebírá důvody, proč si autoritářské režimy volí sport jako nástroj pro zlepšení své reputace, a jaké důsledky to má pro sportovní svět, veřejné mínění i samotné sportovce. Dále se věnuje etickým dilematům, která z těchto praktik vyplývají, a roli mezinárodních sportovních organizací. Na základě provedené analýzy práce dospívá k závěru, že sportswashing představuje stále častější nástroj politické komunikace, který si zasluhuje pozornost nejen odborné, ale i široké veřejnosti.

Klíčová slova: Sportswashing, definice, Qatar, lidská práva, Saudská arábie

Obsah

1	Úvod	3
2	Sportswashing: definice, vývoj a teoretické ukotvení	3
2.1	Definice.....	3
2.2	Historický vývoj	3
3	Nástup ve 21. století.....	4
3.1	Změna rozsahu a intenzity	4
4	Nástroje sportswashingu	5
4.1	Pořádání sportovních akcí	5
4.2	Nákup sportovních klubů	5
4.3	Sponzoring	5
4.4	Využití domácího sportu jako nástroj sportswashingu.....	6
5	Pozice médií v souvislosti se sportswashingem.....	6
6	Pozitivní a negativní dopady	7
6.1	Dopady ve starověkém Řecku	7
6.2	Dopady ve 20. století	7
6.3	Dopady na současnost	7
7	Závěr.....	8
8	Literatura	9

1 Úvod

V posledních několika letech se fenomén známý jako sportswashing stal významným jevem ve sportu. Význam pojmu je využití sportu v politickém, ekonomickém nebo společenském prospěchu prostřednictvím sportovních událostí, vlastnictvím sportovních týmů nebo sponzoringem k vylepšení mezinárodního obrazu států, firem nebo jednotlivců, jejichž reputace ve světě bývá často poškozená kvůli porušování lidských práv, korupci nebo jiným kontroverzním aktivitám (Frommer, 2024).

Sportswashing umožňuje aktérům odvést pozornost od kritiky a prezentovat se jako progresivní, moderní a otevření mezinárodní spolupráci. Nejviditelnější případy zahrnují například pořádání Mistrovství světa ve fotbale v Kataru (2022), olympijských her v Pekingu (2008, 2022) či masivní investice Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů a dalších do evropského fotbalu. Tyto aktivity jsou často doprovázeny masivními marketingovými kampaněmi, které zdůrazňují pozitivní aspekty hostitelských zemí a potlačují debaty o vnitropolitických problémech, porušování lidských práv či environmentálních otázkách (Ford a McKinnot, 2021).

2 Sportswashing: definice, vývoj a teoretické ukotvení

Předtím, než se budu věnovat negativním a pozitivním dopadům sportswashingu nebo jednotlivým případům je potřeba si tento pojem definovat a historicky zařadit a ukázat, že některé prvky sportswashingu byli dřív, než pojem jako takový vznikl.

2.1 Definice

Pojem sportswashing vznikl poměrně nedávno, ale rychle se rozšířil v odborných i mediálních diskusích. Obecně označuje snahu zlepšit reputaci skrze spojení se sportem, často na úkor etických nebo lidskoprávních témat. Různí autoři definují tento pojem různě například podle GlobalData „Sportswashing je praktika využívání sportu jednotlivcem, skupinou, společností nebo státem ke zlepšení své pověsti. Příklady zahrnují pořádání sportovní akce, nákup nebo sponzorování sportovních týmů nebo samotné zapojení do sportu“ (Sidhika, 2023).

Další definice zní „the practice of an organization, a government, a country, etc. supporting sport or organizing sports events as a way to improve its reputation“ podle univerzity Cambridge (Cambridge University Press & Assessment, 2025).

Má definice by zněla: sportswashing je praktika, pomocí které se stát nebo jiná zájmová skupina snaží zlepšovat to, jak ji vnímá domácí publikum nebo zbytek světa pomocí masivní investice do sportu v dané zemi nebo mimo ni.

2.2 Historický vývoj

S termínem sportswashingu jsme se poprvé setkali až na začátku 21. století, ale jeho prvky sahají až do starověkého Řecka a to do 5. století před naším letopočtem. Tehdy v průběhu války mezi Aténami a Spartou probíhali starověké olympijské hry. Atény prohrávali na bojišti, ale přihlásili své závodníky do různých „sportů“ té doby a dařilo se jim vyhrávat v závodech vozů a tím zastínili své neúspěchy na bojišti (Boykoff, 2022).

Pokud se přesuneme do nedávné historie, a to na začátek minulého století, a to do nacistického Německa. Adolf Hitler a jeho režim využíval své politické propagandy pomocí sportu. Pro hry v roce 1936 na berlínských hrách vymysleli pochodeň neboli olimpijskou štafetu, která se měla zapálit na hoře Olymp v Řecku a následně se dostat přes několik zemí na berlínský olympijský stadion, mimochodem tento projekt se od té doby stal součástí a trvá do dnes. Cílem bylo po této cestě šířit nacistickou propagandu a ukazovat nadřazenost árijské rasy, kterou i schválil mezinárodní olympijský výbor, a tak se toho uchoпил ministr propagandy Joseph Goebbels. Od roku 1934 prošla rukami 3000 sportovců a celá akce se nesla ve světle propagandy na cestě po střední a jihovýchodní Evropou. Pro poslední okamžiky nesení pochodně pak byli vybráni modroocí blondáci pro podporu Německého ideálu silného muže. Tato akce zlepšila jeho jméno po celém světě a dala, tak dobrý podklad pro jeho následné vojenské tažení (Boykoff, 2022). Dalším příkladem může být Argentina a rok 1978. V tento rok se odehrávalo mistrovství světa ve fotbale. V té době v Argentině vládla vojenská junta (Masopust, 2025).

Dva roky před konáním mistrovství světa ve fotbale v Argentině došlo v zemi k vojenskému převratu, který nastolil diktaturu a zahájil období známé jako „špinavá válka“. Ačkoli byla Argentina vybrána jako hostitelská země ještě jako demokratický stát, pořadatelství jí zůstalo i po nástupu vojenského režimu. Ten se dopouštěl rozsáhlého porušování lidských práv, včetně únosů, mučení a vražd tisíců odpůrců režimu. Pro vojenskou vládu představovala organizace šampionátu výzvu, musela pečlivě kontrolovat veřejný obraz země a zakrýt represivní praktiky, které by mohly poškodit její snahu prezentovat se jako stabilní a bezpečný stát před světovým publikem. Vítězství domácího týmu pak mělo sehrát důležitou roli v posílení národní hrdosti a odvést pozornost obyvatel od probíhající represe. Argentina nakonec mistrovství vyhrála, čímž režim dočasně získal mezinárodní i domácí prestiž a zmírnil negativní obraz v zahraničí (Masopust, 2025).

Olympijské hry v Berlíně v roce 1936 a světový šampionát ve fotbale konaný v Argentině v roce 1978 patří mezi rané příklady zneužití sportu k posílení reputace represivních režimů. Obě tyto sportovní události proběhly v prostředí autoritářských vlád, které soustavně porušovaly lidská práva. V průběhu konání her se režimy snažily skrýt represivní praktiky a vytvořit pozitivní obraz země před zraky světové veřejnosti. Kromě toho měly tyto události také vnitropolitický rozměr, sloužily k posílení národní identity, vyvolání pocitu jednoty a odvedení pozornosti domácího obyvatelstva od skutečných problémů (Boykoff, 2022).

3 Nástup ve 21. století

Sportswashing se ve 21. století výrazně rozšířil a zůstává aktuálním fenoménem i dnes. Tato kapitola se zaměřuje na porovnání současné podoby sportswashingu s jeho historickými projevy. Pozornost bude věnována novým prvkům, které se v této praxi začaly objevovat, a novým aktérům, kteří vstoupili do světa sportu s cílem ovlivnit veřejné mínění. Dále bude popsána role médií a reakcí veřejnosti, stejně jako rozmanité formy, které sportswashing v současnosti nabývá.

3.1 Změna rozsahu a intenzity

Fenomén sportswashingu výrazně zesílil v průběhu 21. století a jedním z jeho nejvýraznějších příkladů se staly letní olympijské hry v Pekingu v roce 2008. Už během kandidatury bylo

prezentováno, že pořádání této události přinese nejen hospodářské výhody, ale rovněž pozitivní dopad na oblast vzdělávání, zdravotní péče a zejména lidských práv. Realita však těmto slibům neodpovídala, naopak se ukázalo, že samotné hry vedly k nárůstu represivních praktik státu. Místo očekávaného pokroku došlo k intenzivnějšímu omezování svobod a práv obyvatel. Přesto se Mezinárodní olympijský výbor později rozhodl přidělit Číně i pořádání zimních olympijských her v roce 2022, a to navzdory skutečnosti, že dřívější sliby zůstaly nenaplněny a situace v oblasti lidských práv se dále zhoršovala. Represe se nadále dotýkaly různých skupin, včetně etnických menšin a politických aktivistů. Tímto rozhodnutím se MOV dostal do střetu s vlastními hodnotami, mezi něž patří důraz na etiku, zodpovědnost a respekt k lidské důstojnosti (Boykoff, 2022).

Jedním z novějších případů využití sportu k politickým účelům byly zimní olympijské hry v roce 2014 konané v ruském Soči. Tyto hry poskytly prezidentu Vladimíru Putinovi příležitost odvést pozornost od vlny kritiky směřované na ruské zákony zaměřené proti LGBTQ+ komunitě, které vzbudily mezinárodní nevoli. Z pohledu zlepšení obrazu země v zahraničí by se sice mohla olympiáda jevit jako neúspěšná, nicméně primární pozornost organizátorů směřovala spíše na domácí publikum. Právě u něj byly pečlivě budovány pocity národní hrdosti, loajality a jednoty vůči vnějšímu světu, jenž byl často vykreslován jako nepřátelský a protirusky naladěný (Boykoff, 2022).

4 Nástroje sportswashingu

Tato kapitola ukáže, kterými způsoby se sportswashing používá a představí i jednotlivé případy, ve kterých se tyto nástroje použili.

4.1 Pořádání sportovních akcí

Prvním nástrojem, který už jsem zmínil je pořádání sportovních akcí, jako například olympijských her, mistrovství světa nebo například závodů Formule 1, které se pořádají například v Qataru, Saudské arábii nebo Číně, ale i mnoha dalších. (Formula One World Championship Limited, 2025b). Mnoha z těchto zemí má však problém s dodržováním lidských práv nebo dalších jiných etických problémů.

4.2 Nákup sportovních klubů

Dalším nástrojem je samotné vlastnictví sportovních týmů a následné investice do něj. Tento trend se v posledních letech rozšířil zejména ve fotbale, do kterého přicházejí každý rok masivní investice ze Saudské arábie, Qataru nebo Spojené arabské emirátů. Například v roce 2011 Qatar Sports Investment, která je úzce navázána na vládu koupila vlastnictví fotbalového klubu Paris Saint-Germain. Po převzetí klubu začala tato společnost investovat za státní peníze do zlepšení klubu, a tedy i do lepší značky státu Qatar (Hogan a Massey, 2021). Za těch několik let investovali do nákupu hráčů okolo 1,637 miliardy euro, pokud však odečteme příjmy z prodeje hráčů částka by se dostala skoro ke 2,5 miliardám euro (Transfermarkt, 2025)

4.3 Sponzoring

Mezi další nástroj patří sponzoring, což je „podpora sportovní, kulturní nebo neziskové akce, osoby nebo organizace formou finančního nebo materiálního daru. Protihodnotou je zpravidla zveřejnění názvu firmy, loga či sloganu v názvu akce, na dresech hráčů, na pódiu či v propagačních materiálech“ (IDEALAB, 2024) Jako příklady tohoto lze uvést například Aramco, což je saúdskoarabská ropní

společnost, je partnerem F1 a například týmu Aston Martin. Protislužbou se její logo například na oblečení jezdců (Saudi Arabian Oil Co., 2025; Formula One World Championship Limited, 2025a)

4.4 Využití domácího sportu jako nástroj sportswashingu

Posledním nástrojem, který bych chtěl zmínit je využití sportu ve své zemi. Příkladem je Čína. V posledních letech využila budování domácí fotbalové ligy Chinese Super League (CSL) jako nástroj sportswashingu v rámci širší politické agendy prezidenta Si Ťin-pchinga, který v roce 2015 prohlásil, že cílem je udělat z Číny fotbalovou velmoc. Tento projekt měl dvojí záměr – zlepšit mezinárodní obraz Číny a zároveň posílit vnitřní legitimitu režimu. Masivní finanční investice od státních a polostátních firem, nákupy zahraničních hvězd a propagace CSL v médiích vytvořily iluzi pokroku a otevřenosti, zatímco sloužily k odvedení pozornosti od vnitropolitických problémů, jako je cenzura, útlak menšin či autoritářské řízení státu. Sport byl využit ke zvýšení národní hrdosti, posílení loajality obyvatel a projekci „čínského snu“ doma i v zahraničí. I přes počáteční boom se ale liga potýkala s hlubšími problémy, neprůhlednost investic, korupce a kolaps sponzorů, jako byla skupina Evergrande, odhalily strukturální slabiny systému. Pokus vytvořit ligu jako prostředek měkké síly a sportovní prestiže se tak ukázal jako nestabilní a závislý na státní podpoře, což oslabuje jeho dlouhodobý efekt jako nástroje sportswashingu (Leite Júnior a Rodrigues, 2017). Podobný projekt v dnešních dnech zkouší Saudská arábie, která přetahuje fotbalisty hrající v Evropě do své Saudi league, ve které působí například Cristiano Ronaldo nebo Karim Benzema za astronomické platy.

5 Pozice médií v souvislosti se sportswashingem

Média a veřejnost hrají klíčovou roli v procesu sportswashingu, který by bez jejich přítomnosti nemohl efektivně fungovat. Sport je dnes považován za globální fenomén, což je do značné míry výsledkem rozvoje médií, zejména televizního vysílání, a rostoucího zájmu o sport na mezinárodní úrovni. Sport má jedinečnou schopnost spojovat různé kultury a národy, což ho činí ideálním nástrojem pro státy, které se chtějí zlepšit v očích veřejnosti. Tento jev využívá širokého dosahu médií k tomu, aby odvedl pozornost od závažných problémů a pomohl přetvořit obraz těchto zemí. Média hrají dvojí roli – jednak přispívají k šíření tohoto jevu, když přenášejí významné sportovní události do celého světa, což zajišťuje těmto státům globální viditelnost, a zároveň poskytují prostor pro kritiku a odhalování skutečných motivů zemí, které sport používají k vylepšení své reputace. V tomto kontextu sport nabízí příležitost státům šířit pozitivní poselství a tím zlepšit svou mezinárodní pověst, přičemž zároveň odvádí pozornost od morálních nebo politických problémů (Masopust, 2025).

Média tak nejen že přispívají k popularizaci sportovních událostí, ale také slouží jako prostor pro odhalování manipulací spojených s těmito událostmi. Publicita kolem sportu často zastiňuje vážná témata, což vede k tomu, že pro některé diváky je sportovní zážitek důležitější než diskutované kontroverze. Tato dynamika se často zobrazuje na příkladu států, které investují do sportu s cílem vytvořit pozitivní obraz. Emocionální spojení fanoušků s oblíbenými kluby nebo sportovci přispívá k tomu, že se veřejnost soustředí na úspěchy a přehlíží negativní souvislosti. V tomto smyslu sport může výrazně ovlivnit veřejné mínění a zlepšit vnímání země na mezinárodní scéně, i když její politické nebo etické problémy zůstávají neřešeny (Masopust, 2025).

6 Pozitivní a negativní dopady

Závěrem této práce je potřeba zhodnotit pozitivní a negativní dopady, které sportswashing nejen do světa sportu přinesl. Ať už v historii, tak převážně v současnosti.

6.1 Dopady ve starověkém Řecku

Pokud se podíváme do historie, tak jako jeden z pozitivních dopadů je určitě to, že se boje přesunuly z fronty na sportovní akci, to však loužilo k propagandě a zakrývání reality na bojišti ve válce mezi Spartou a Athénami.

6.2 Dopady ve 20. století

Ve 20. století měl sportswashing několik pozitivních i negativních dopadů. Mezi ty pozitivní patřil například rozvoj sportovní infrastruktury, díky velkým mezinárodním akcím, jako byly olympijské hry nebo mistrovství světa, se stavěly nové stadiony. Tyto akce také přispěly ke zvýšení mezinárodní prestiže pořádající země a podpořily rozvoj turismu. V mnoha případech posílily národní hrdost a jednotu obyvatel. Lidé se více zajímali o sport a zdravý životní styl, což mělo pozitivní vliv na celou společnost. Na druhou stranu ale sportswashing sloužil i jako nástroj k zakrytí vážných problémů, jako bylo porušování lidských práv nebo politické represe. Například nacistické Německo v roce 1936 využilo olympiádu k tomu, aby se prezentovali jako mírumilovný a pokrokový stát, přestože uvnitř země docházelo k cenzuře, násilí a útlu. Sportovní akce byly často zneužívány k politické propagandě a manipulaci veřejného mínění.

6.3 Dopady na současnost

Pokud se podíváme do současnosti mezi pozitivní dopady patří rozvoj sportu v konkrétní zemi, ve které se investuje. Příkladem může být právě Saudská arábie nebo Qatar, je však otázkou, jestli je tato forma udržitelná, a jestli si sport, v tomto případě fotbal, udrží svou popularitu v případě ukončení masivních investic státu. Pozitivní dopad to má na samotné sportovce, kteří jsou díky tomu i lépe placeni. V případě investic do klubů mimo zemi, ze které jsou peníze, například PSG a investice z Qataru, to zvyšuje konkurenceschopnost daného klubu a dává mu to lepší možnosti v dosahování sportovních úspěchů. Na druhou stranu sportswashing často slouží k zakrývání porušování lidských práv, cenzury a autoritářských praktik. Země jako Čína, Rusko, Katar či Saudská Arábie využívají sport jako nástroj propagandy, který má odvést pozornost od represí vůči menšinám nebo omezování svobod. Například olympijské hry v Pekingu v roce 2008 a 2022 či MS ve fotbale v Kataru 2022 byly silně kritizovány kvůli porušování lidských práv a utlačování pracovních migrantů. Mezinárodní sportovní instituce tak často vstupují do rozporu se svými hodnotami, když udělují pořádání akcí zemím s problematickou reputací.

7 Závěr

Sportswashing se v posledních dekáдах stal významným a vlivným fenoménem, který ukazuje, jak hluboce může být sport propojen s politikou, ekonomikou a propagandou. Na základě historických i současných případů je zřejmé, že sport již dávno není pouze neutrální arénou fair-play, ale stal se i nástrojem, pomocí něhož autoritářské režimy, ale i různé zájmové skupiny, usilují o zlepšení svého mezinárodního obrazu a odvedení pozornosti od porušování lidských práv či vnitřních problémů.

Tato práce ukázala, že sportswashing má rozmanité formy, od pořádání mezinárodních sportovních akcí, přes vlastnictví klubů a rozsáhlý sponzoring, až po budování domácí sportovní infrastruktury. Přestože přináší některé pozitivní efekty jako rozvoj sportu či infrastruktury, jeho dlouhodobé důsledky mohou být z hlediska etiky a hodnotového zakotvení sportu velmi problematické. Sportovní organizace, média i samotní fanoušci se tak dostávají do situace, kdy musí zvažovat, jak reagovat na střet ideálů a reality.

Vzhledem k tomu, že finanční síla některých států umožňuje ovlivňovat sportovní scénu na globální úrovni, nelze očekávat, že sportswashing v blízké budoucnosti zmizí. Právě proto je důležité o tomto fenoménu mluvit, kriticky jej analyzovat a hledat způsoby, jak posílit transparentnost a odpovědnost sportovních institucí. Ochrana etických principů ve sportu je výzvou, kterou by neměla ignorovat ani globální občanská společnost.

8 Literatura

BOYKOFF, Jules, 2022. Toward a Theory of Sportswashing: Mega-Events, Soft Power, and Political Conflict. online. 2022-10-27. Dostupné z: <https://doi.org/10.1123/ssj.2022-0095>.

CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS & ASSESSMENT, 2025. sportswashing. online. In: *dictionary.cambridge.org*. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sportswashing>. [citováno 2025-05-20].

FORD, Matt a Kyle MCKINNOT, 2021. Messi, PSG, FFP, Qatar and where football goes from here. online. In: *dw.com*. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/messi-psg-qatar-ffp-sportswashing-and-geopolitics-quo-vadis-football/a-58839479>. [citováno 2025-05-20].

FORMULA ONE WORLD CHAMPIONSHIP LIMITED, 2025a. Aston Martin. online. In: *Formula 1® - The Official F1® Website*. Dostupné z: <https://www.formula1.com>. [citováno 2025-05-20].

FORMULA ONE WORLD CHAMPIONSHIP LIMITED, 2025b. F1 Schedule 2025 - Official Calendar of Grand Prix Races. online. In: *formula1.com*. Dostupné z: <https://www.formula1.com/en/racing/2025>. [citováno 2025-05-20].

FROMMER, Fred, 2024. Britannica Money. online. In: *Encyclopedia Britannica*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/sportswashing>. [citováno 2025-05-20].

HOGAN, Vincent a Patrick MASSEY, 2021. Soccer Clubs and Diminishing Returns: The Case of Paris Saint-Germain. *International Journal of Sport Finance*, roč. 16, č. 3, s. 127–138. ISSN 1930-076X.

IDEALAB, 2024. Sponzoring | Význam | Definice | Marketingový slovník. In: *IDEALAB*. 2024-. Dostupné z: IDEALAB, <https://idealab.cz/slovník/sponzoring/>. [citováno 2025-05-20].

LEITE JÚNIOR, Emanuel Ferreira a Carlos RODRIGUES, 2017. THE CHINESE FOOTBALL DEVELOPMENT PLAN: SOFT POWER AND NATIONAL IDENTITY. online. *HOLOS*, roč. 5, s. 114–124. Dostupné z: <https://doi.org/10.15628/holos.2017.5750>.

MASOPUST, Matěj, 2025. *Mediální reprezentace Mistrovství světa v Kataru v českých médiích | Digitální repozitář UK*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/197079/120498136.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

SAUDI ARABIAN OIL CO., 2025. *The Birth of Oil and a Kingdom*. Webové sídlo. Dostupné z: <https://www.aramco.com/en/about-us/our-history/the-birth-of-oil>. [citováno 2025-05-20].

SIDHIKA, Anika, 2023. Explainer: What is Saudi Arabia's PIF and why is it linked to sportswashing? In: *Sportcal*. 2023-02-24. Dostupné z: Sportcal, <https://www.sportcal.com/event/explainer-what-is-saudi-arabias-pif-and-why-is-it-linked-to-sportswashing/>. [citováno 2025-05-20].

TRANSFERMARKT, 2025. Paris Saint-Germain - Transfers 24/25 | Transfermarkt. online. In: *transfermarkt.com*. Dostupné z: https://www.transfermarkt.com/paris-saint-germain/transfers/verein/583/plus/?saison_id=2024&pos=&detailpos=&w_s=. [citováno 2025-05-20].